

ZIUA CULTURII NAȚIONALE LA 172 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI MIHAI EMINESCU

*Elena DABIJA,
șef, Centrul Academic Internațional Eminescu*

Pentru ce sombru de gânduri, scoți din lira ta duioasă
Cântul trist al disperării, mințind geniul tău,
Când accentul tău sonore, și-a ta limbă-armonioasă,
Pune omul în uimire, ca la cântul unui zeu.

Grigore Radu MELIDON,
Eminentului poet Eminescu (1870)

În miez de ghenar, de Ziua Culturii Naționale, la Centrul Academic Internațional Eminescu, a fost organizată o suită de manifestări cultural-științifice cu genericul „Al meu nume o să-l poarte secolii din gură-n gură...”, cu prilejul a 172 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu. Programul a fost bogat, consistent și variat, cu ținută academică, iar coorganizatori și parteneri la acest eveniment de anvergură au fost: Academia Română, Academia de Științe a Moldovei, Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău, Direcția Cultură a Consiliului municipal Chișinău, Pretura sectorului Botanica, instituțiile de învățământ de diferit rang, Instituția Publică a Audiovizualului, Instituția Publică Compania „Teleradio-Moldova”, Săptămânalul *Literatura și Artă* ș.a.

De dimineață, pe fundalul poeziei eminesciene recitate de artiști celebri, mulți admiratori au venit să depună flori la bustul lui Mihai Eminescu din Scuarul Centrului Academic Internațional Eminescu.

Elena Dabija a dat startul Zilei Culturii Naționale cu următorul mesaj:

„Bună dimineața, BĂDIȚĂ MIHAI! Bună dimineața, dragi prieteni! Mihai Eminescu a fost și a rămas un titan al culturii române. Dumnezeu ni l-a trimis pe Eminescu. Când poporul român a vrut

să-și vadă sufletul, l-a născut pe Eminescu... Marin Sorescu, în poezia *Trebuiau să poarte un nume*, scrisă la 1964, cu atâta dragoste ne vorbește despre Țara noastră cu istoria și toată frumusețea ei, finalizând cu următoarele rânduri: „Și pentru că toate acestea/ Trebuiau să poarte un nume,/ Un singur nume,/ Li s-a spus/ Eminescu”.

Este o datorie a noastră de a vorbi despre Eminescu astăzi, în această zi de 15 ianuarie, de Ziua Culturii Naționale, când se împlinesc 172 de ani de la nașterea poetului. Și anume aici, la CAIE, care de 22 de ani de când și-a deschis ușile, are o activitate prodigioasă în comunitate și relații de parteneriat peste hotarele Republicii Moldova. Împreună cu dumneavoastră, împătimitii de opera Lucefărului, suntem astăzi aici, la acest bust, adus tocmai de la Alba Iulia – Leagănul României, autorul căruia este Romi Adam, ca să ne închinăm cu pietate.

Echipa CAIE, zi de zi, cercetează, studiază, valorifică și promovează patrimoniul eminescian, iar astăzi suntem „mai eminescieni” decât în alte zile și programul zilei este ca dovadă! Vă mulțumesc pentru prezență, pentru contribuție la realizarea proiectelor noastre pe parcursul acestor ani și vă doresc sănătate și mereu să studiați, să descoperiți și să promovați moștenirea eminesciană peste vreme... Astăzi vom citi, recita, interpreta Eminescu și despre Eminescu...”

A fost dat startul Inițiativei comunitare de lectură publică a operei eminesciene „Citim Eminescu” (ediția a VIII-a).

Academicianul Mihai Cimpoi, director onorific al CAIE, a prezentat succint programul, pe care l-a numit „foarte interesant și încărcat de lansări de cărți foarte bune, care adâncesc cunoașterea

Startul Inițiativei comunitare de lectură publică a operei eminesciene „Citim Eminescu” (ediția a VIII-a). Dr. Mariana Harjevschi (director BM „B.P. Hasdeu”) și Elena Dabija (șef Centrul Academic Internațional Eminescu).

lui Eminescu”. A enumerat distinsese personalități invitate să participe la simpozionul științific „O, adevăr sublim...”, apoi a prezentat publicului curios cărțile care urmau să fie lansate în cadrul simpozionului. Eminentul savant a amintit îndemnul lui Constantin Noica: „Datoria noastră este de a-l cunoaște mai bine noi înșine pe Eminescu și să facem să-l cunoască și lumea”. Respectând regulile maratonului „Citim Eminescu”, distinsul eminescolog ne-a recitat, în stilul său original, poezia *Se bate miezul nopții*, amintindu-ne că Titu Maiorescu, primul editor al poeziilor eminesciene, a pus, în anul 1883, această poezie la mijlocul cărții.

Domnul Vadim Smântână, șeful Secției Cultură a Preturii Botanica, și-a început discursul cu un fragment din poezia eminesciană *Glossă*: „Vreme trece, vreme vine,/ Toate-s vechi și nouă toate;/ Ce e rău și ce e bine/ Tu te-ntreabă și socoate”. Apoi și-a exprimat bucuria de a ne întâlni aici, în sectorul Botanica, menționând că startul activităților culturale se dau la 15 ianuarie, de ziua lui Mihai Eminescu și a Culturii Naționale, adresând celor prezenți felicitări cu ocazia sărbătorii.

Dr. Mariana Harjevschi, directoarea BM „B.P. Hasdeu”, a subliniat în discursul său: „Inițiativa comunitară de lectură publică „Citim Eminescu” a ajuns la ediția a VIII-a, rezistă în timp și este un omagiu adus lui Mihai Eminescu, având scopul să deprindem generația tânără să citească și exprimându-și încrederea că azi vor veni mulți tineri la acest recital”. Dumneaei a citit poezia *Lectură*.

Startul maratonului „Citim Eminescu”, după cei din prezidiu, l-au dat scriitoarele Ana Onică (cu poezia *Donia Sol*) și Olesea-Olga Dânga (cu poezia *Rugăciunea unui dac*). Colegii din Focșani (România) au făcut cu noi legătură online, recitându-ne fragmente din *Luceafărul* în mai multe limbi: franceză, rusă, italiană, germană ș.a.

În fața oaspeților sosiți din România – Mirel Taloș, vicepreședintele Institutului Cultural Român din București, și Pompiliu Crăciunescu, profesor universitar din Timișoara – recitalul l-a continuat eleva Anastasia Zagorodniuc, care a recitat cu intonație poezia *Doina*; apoi au recitat și alți elevi. Până la ora 12.00, recitalul din creația eminesciană s-a desfășurat la parter, apoi a trecut la etaj.

Un aport deosebit în desfășurarea lecturii operei eminesciene a fost din partea colegilor din filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a instituțiilor de învățământ și a partenerilor noștri. A fost

Tinerii recită din opera eminesciană în cadrul Inițiativei comunitare de lectură publică a operei eminesciene „Citim Eminescu” (ediția a VIII-a).

o lectură în lanț, astfel încât poeziile lui Mihai Eminescu au răsunat pe bulevardul Dacia, iar chișinăuienii, trecând pe lângă CAIE, făceau un mic popas pentru a asculta poeziile eminesciene. Au fost citite poeziile: *La steaua*, *Codrule*, *măria-ta*, *Revedere*, *Crăiasa din povești*, *De-or trece anii*, *Povestea codrului*, *Adio*, *Scrisoarea I*, *Criticilor mei*, *Lacul*, *Pe lângă plopii fără soț...*, *Viața*, *O mamă*, *Ce e amorul?*, *Floare albastră*, *Înger și demon*, *La mijloc de codrul des*, *Lebăda*, *Atât de fragedă*, *Când amintirile*, *O rămâi*, *O stradă prea îngustă*; *Legământ de Grigore Vieru*; *Mărinimos*, *frumos poetul de Dumitru Matcovschi* și multe altele.

Din rândul personalităților care au recitat din Eminescu au făcut parte: acad. Mihai Cimpoi, acad. Valeriu Matei, Raisa Plăieșu, Claudia Partole, Mirosłava Metleeva, Victoria Fonari, Gheorghe Bîlici, Todur Zanet, Margareta Nazarchevici, Valeriu Mocanu, Ștefan Sofronovici. Cu mare drag, ei au recitat și dedicații marelui poet din creația proprie.

Cu un amplu și variat program au venit elevii și profesorii de la Școala de Arte „Alexei Stârcea” (maestru de concert Oleg Nezalov, profesori Valeriu Mantaluța și Grigore Fonaru), Școala de muzică „Eugen Doga” (profesoară Natalia Barabașcicova), Școala de Arte „Valeriu Poleakov”, Secția teatru (profesoară Liubovi Ciornomoreț). Aceștea au recitat și interpretat, acompaniați la pian de către doamna Natalia Barabașcicova, piesele *Ochiul tău iubit*, *Sara pe deal*, *Eminescu*, *Atât de fragedă*, *Somnoroase păsărele*, *Epigonii* ș.a.

S-au manifestat, în mod deosebit, elevii de la Colegiul Pedagogic „Alexei Mateevici” (fiind cu prezență online) cu un recital video al poeziilor: *Glosă, De ce nu-mi vii, De-or trece anii, O, rămâi..., Icoană și privaz, S-a dus amorul, O stradă prea îngustă, Când amintirile..., Atât de fragedă, O mamă..., Pe lângă plopii fără soț.*

Doamnele profesoare – Svetlana Popușoi, Elena Banari, Natalia Dumac, Elena Opinca, Alina Sîrbu, Aliona Șindrila, Diana Stratila, Tatiana Moroșan și Ana Ursu – au reușit să mobilizeze acești minunați elevi, demonstrând pasiunea lecturii pentru creația eminesciană, responsabilitatea și dăruirea de sine ca viitori dascăli.

Partenerii de la Universitatea Tehnică din Moldova (Facultatea Urbanism și Arhitectură), în persoana profesoarelor Tatiana Filipski, Inga Mațcan-Lîsenco și studentele Violeta Guliga și Daniela Chițanu, au recitat poeziile *La o artistă, De-aș avea, Într-o lume de neguri și Floare albastră.*

Cu un aport impunător s-a prezentat Liceul Teoretic „Elena Alistar”. Cei mai buni elevi au venit să recite din Eminescu, însoțiți și de părinți. Doamna Natalia Mașcauțan, profesoară de limba și literatura română, împreună cu elevii clasei a IX-a „A”, au realizat o poveste digitală foarte creativă a poeziei *Glosă*.

Partenerii noștri fideli de la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” au prezentat un monolog deosebit de impresionant „Mihai Eminescu – Veronica Micle” și „Ion Creangă – Mihai Eminescu”.

Acad. Mihai Cimpoi (director onorific al CAIE), dr. Mariana Harjevschi (director B.M. „B.P. Hasdeu”), Elena Dabija (șef Centrul Academic Internațional Eminescu).

Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”, Centrul de Excelență în Informatică și Tehnologii Informaționale, Gimnaziul „Galata”, Liceul Teoretic cu Profil Sportiv „Gloria”, Liceul Teoretic „Traian”, Liceul Teoretic „Dimitrie Cantemir”, Liceul Teoretic „Nicolae Iorga”, Liceul Teoretic „Alexandru cel Bun” – practic, toate instituțiile din comunitate – au venit din plăcere să-l cinstească în această zi importantă pe marele poet al tuturor românilor – Mihai Eminescu. Au fost citite și recitate versurile poetului și în limbile rusă, engleză, franceză, bulgară, germană, găgăuză, ucraineană, iar poemul *Luceafărul* a fost interpretat de către elevii din Focșani (România), conectați online.

Un forum cu impact deosebit a fost și Simpozionul științific „O, adevăr sublim...”, organizat și moderat de academicianul Mihai Cîmpoi, academicianul Valeriu Matei, directoarea Elena Dabija, care a adunat mai mulți academicieni și profesori din București, Timișoara și Chișinău.

Academicianul Ion Tighineanu, președintele Academiei de Științe a Moldovei, a avut o alocuțiune captivantă în fața publicului, menționând faptul că „15 ianuarie se află anul acesta sub semnul unei reactualizări a apropierii dintre știință și poezie, pe care a demonstrat-o și marele poet Dante Alighieri, de la nașterea căruia s-au împlinit anul trecut 700 de ani, Dante fiind divinizat de Eminescu și fiindu-i model. Creația eminesciană deschide noi fațete de abordare nu doar pentru critici literari, dar și pentru specialiști din domeniul științelor exacte. Preocupările științifice ale lui Eminescu au devenit obiect de studiu permanent pentru oameni de știință: matematicienii Solomon Marcus, Petru Soltan și Gheorghe Păun, medicii Gheorghe Ghidirim, Gheorghe Baciuc și Irinel Popescu, biologii Marian Niță, Rodion Cucereanu ș.a.”. Apoi au vorbit, prin telefon, Președintele Academiei Române, academicianul Ioan-Aurel Pop și academicianul Eugen Simion. Distinșii academicieni au salutat publicul prezent la eveniment și au subliniat rolul culturii în societate și prinosul cultural adus de Eminescu în universalitate.

Tot prin telefon a vorbit de la București și Irinel Popescu, membru-corespondent al Academiei Române, medic de specialitate. Dumnealui a făcut parte din echipa de medici care au examinat bolile lui Mihai Eminescu, alcătuind patografia lor. Domnia sa a remarcat faptul că „medicii din vremea lui Mihai Eminescu i-au atribuit acestuia boli pe care el nu le-a avut. Despre bolile lui

Simpozion științific „O, adevăr sublim...”. De la stânga la dreapta: Pompiliu Crăciunescu, profesor universitar, Timișoara; Mirel Talos, vicepreședinte al Institutului Cultural Român, București; acad. Mihai Cimpoi, director onorific al CAIE; acad. Ion Tighineanu, președinte al Academiei de Științe a Moldovei; Elena Dabija, șef CAIE.

„Eminescu vorbeau mulți”. În final, domnia sa a spus că „comisia medicală a stabilit clar că Eminescu nu a fost bolnav de sifilis, nici nu a fost nebun, cum s-a crezut și s-a vorbit multă vreme. El a murit de infarct miocardic din cauza intoxicației cu mercur în urma tratamentului ce i se aplica”.

Domnul Mirel Talos a vorbit despre valorile noastre naționale și despre tezaurul eminescian, menționând: „Chintesența lui Mihai Eminescu este extra-istorică, specifică marilor genii”, iar „Constantin Noica îl numește apogeul limbii și al culturii române”. Apoi s-a referit și la abuzurile din partea conducerii de la Bruxelles față de unele tradiții românești. În final, domnia sa a recitat un fragment din *Scrisoarea V* de Mihai Eminescu.

Academicianul Valeriu Matei, care a vorbit despre evoluția eminesciane din ultimele decenii, a recitat, cu dăruire, un fragment din *Scrisoarea III*.

Un discurs impresionant, ca de fiecare dată, a avut profesorul Pompiliu Crăciunescu despre cultura română și rolul lui Eminescu în acest domeniu. Referindu-se la devalorizarea valorilor, domnia sa a subliniat: „Încerc să mă raportez la o realitate care este din ce în ce mai acută și care merge în același sens al deconstrucției, al negării, al anihilării”. Apoi a menționat: „Apariția cărții lansate astăzi aici, *Maladia lui Eminescu și maladiile imaginare ale eminescologilor*, volum coordonat de Eugen Simion și Irinel Popescu, este un eveniment cultural și științific de importanță, care se cuvine salutat și sărbătorit ca atare, amintind că poetul Ion Barbu considera poeziile lui Eminescu niște punți peste primejdii, iar

primejdii în cultură mai sunt. De aceea, să păstrăm puținele punți pe care le avem”.

Au mai fost lansate și alte volume: *Archeus. Sublimul creației eminesciene: eseu triadic*, Vol. 1 de Tudor Ghideanu; *Eminescu, Esența ființei: (Mi)teme și simboluri existențiale eminesciene și Titu Maiorescu și lumea noastră postmodernă* de Mihai Cimpoi; *Dicționarul general al literaturii române* (coordonator general: Eugen Simion); *Mihail Eminescu și Adevărul Sfintei Scripturi*, Vol. I, II de Mihail-Neculae Stanca; *Anotimpurile poeziei lui Eminescu la Vărtic. 170 de ani de la nașterea Românilor Absolut, Mihail Eminescu; Poezii nemuririi noastre; Cezara; Luceafărul* de Mihail Eminescu (traduceri în limba turcă de Todur Zanet) ș.a.

Au fost prezentate și alte culegeri editate recent, care au fost dăruite cu dedicații pentru patrimoniul Centrului Academic Internațional Eminescu: *Mănăstirea Vărtic în izvoare teologice, laice și culturale* de Dan-Toma Dulciu; *Profesorul Ștefan Sevastian Bulat: in memoriam* de Eugenia Bulat. După încheierea simpoziunului, au vorbit mai mulți scriitori, recitând versuri din opera eminesciană, printre care: Eugenia Bulat, Claudia Partole, Raisa Plăieșu ș.a.

În scuarul Centrului Academic Internațional Eminescu a fost organizată expoziția de pictură în grup „Reflecții cromatice” (în parteneriat cu Departamentul „Arte Plastice”, Facultatea de Arte Plastice, Decorative și Design de la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), care a bucurat privirile participanților și ale trecătorilor.

Aducem mulțumiri și exprimăm recunoștință tuturor celor care au participat activ la sărbătoarea Ziua Culturii Naționale dedicată lui Mihail Eminescu – pâinea spirituală a neamului nostru românesc.

Astfel, unul din centrele de gravitație eminesciană, cu un impact impunător pentru comunitate, cu ecouri în presă, pe posturi radio și TV, s-a aflat, în ziua de 15 ianuarie 2022, la Chișinău, pe bulevardul Dacia nr. 20.